

Když člověk vstoupí jako dítě do tohoto světa, netrvá dlouho a zjistí, že k úspěšnému životu bude potřebovat vykona nejrůznější zkoušky a testy, a získat nejrůznější vysvědčení, osvědčení, diplomy, certifikáty, průkazy. Nejdřív dostane křestní list nebo památný list z vítání občánků. V patnácti dostane občanský průkaz, který mu potvrzuje, že je řádným občanem naší republiky. V té době už možná vlastní několikero vysvědčení ze školy, která dokumentují jeho vzdělávací úsilí, a možná také nějaký ten diplom ze sportovních, akademických nebo jiných disciplín. Tím vše ale teprve začíná.

Pak následuje hromadění dalších dokumentů, které mu umožňují získat kvalifikovanou práci nebo vykonávat různé činnosti podle jeho potřeb nebo zájmů. V mé osobní složce tak dnes už je řidičský průkaz, výuční list, vozmistrovské osvědčení, a mimo ty různé už zmíněné diplomy a osvědčení je tam také jeden dokument, který tam vidím jen velmi nerad: vojenská knížka. Leč je tam, a tak skrze ni mám i doklad, který oficiálně prokazuje mou způsobilost držet samopal pod zástavou této země. Každý z nás máme nějaké takové dokumenty. A tak každý z nás můžeme prokázat svou kvalifikaci v různých oborech a směrech.

Vedle schopností, umění a znalostí, které můžeme na požádání dokladovat vhodným dokumentem, jsou ale některé věci, na které žádné doklady nejsou. Co třeba takový doklad o dosažení určité etické úrovně a dosažení schopnosti chovat se jako slušný člověk? Anebo průkaz o způsobilosti přivést na svět dítě? Takový průkaz by obsahoval nejen potvrzení o lékařské prohlídce, ale i osvědčení o způsobilosti dítě vychovávat. Když si uvědomíte s čím vším se děti musí někdy potýkat, když jeho rodičem, ač dle zákona dospělí, jsou sami dětmi, možná byste se přiklonili k tomu, aby se takové průkazy zavedly.

Anebo manželský průkaz? Ten by dokladoval dostatečné vzdělání a duševní připravenost na úskalí a stinné stránky společného soužití s druhým člověkem. Adept na manželství by pak chápal v souvislostech co mu život v manželství opravdu přinese, a dostalo by se mu i celkové přípravy na různé krizové situace. Jeho představa o manželství by tak nebyla tvořena iluzí o věčných líbáncích nebo trvající fázi chození, a česká statistika rozvodů by nevypadala tak, jak dnes, kdy zhruba každé druhé manželství končí rozvodem.

Já samozřejmě moc dobře vím, že tento typ průkazů dost dobře není možno vydávat, protože by znamenal zásah do práva na sebeurčení člověka i do jeho základních svobod. Naopak snaha o zavedení takových průkazů by byla brána jako diskriminační projev totalitního režimu.

Jenomže dovolme si aspoň teoreticky uvážit potřebnost něčeho, čím by člověk musel projít, aby si osvojil určité umění, které mu nepřijde jen tak samo od sebe jako instinkty. Kolik lidí se trápí nebo i umírá, protože nezvládají situaci, kterou by při troše úsilí o přípravu zvládnout mohli? Vezměme si Afriku, kde si tisíce lidí denně vinou nevědomosti předávají virus HIV. Anebo kolik dětí přichází denně na svět, a jejich příchod byl v podstatě omylem, chybou nebo nedopatřením? Kolik lidí nezvládá svou osobní krizi, problém v zaměstnání, vztahový problém, kolik lidí zvažuje nebo vykoná sebevraždu? A kolik lidí se bojí smrti, a neví, jak se na smrt připravit?

Jsou to samozřejmě všechno věci, které bychom nevyřešili školeními, průkazkami a osvědčeními. Vždyť kolik lidí vlastní řidičský průkaz a tedy moc dobře zná pravidla příkazující rychlost jízdy, a kolik jich stejně v důsledku rychlé jízdy zemře? Kolik lidí ví naprosto jasně, že lézt na železniční vagóny pod trolejí je

nebezpečné, a oni tam přesto lezou? Kolik lidí vědělo, že sjíždět Niagarské vodopády nelze, a oni přesto vymýšleli nejrůznější plavidla a způsoby, aby se pak stali další obětí v bílých niagarských peřejích... Vládní představitelé celého světa dnes mají potvrzeno, že ekologická krize je zaviněna člověkem. Všichni to dobře víme a přesto žijeme tak, že si řežeme větev, na které sedíme. Místo abychom přestali řezat a slezli ze stromu, řežeme rychleji a úporněji. V tom by pochopitelně nebyla platná nijaká školení, průkazky a doklady.

To všechno, o čem je dnes řeč, patří do oblasti, které říkáme umění žít. Je to oblast velmi široká, protože zahrnuje vlastně všechno, co v životě děláme – anebo spíš jak se stavíme ke všemu, co v životě děláme. Je to náš postoj, náš způsob a styl života se vším, co k němu patří. A z určitého hlediska bohužel, z jiného hlediska naštěstí není agentura, úřad nebo jiná instituce, která by toto umění mohla univerzálně učit všechny lidi.

Nicméně na druhé straně každý člověk si to umění žít musí osvojit v nějaké míře a na nějaké úrovni, pokud chce být během svého života šťastný. S uměním žít je to jako s každým jiným uměním. Není nutné na něj získat osvědčení nebo průkaz, jako na řízení motorového vozidla. Musíte jej chtít, musíte jej cítit, musíte se mu otevřít. Není povinností, ale život bez něho bude prázdným a mechanickým. Umění žít je jako každé jiné umění, a platí o něm výstižná slova Jana Wericha: “Umění je jako slunce, které se taky nikomu nevtírá. Když zatáhnete záclony a zavřete okenice, tak vám slunce do bytu neleze, jenomže je to vaše chyba, pane, že chcete žít potmě.”

Tuto myšlenku doplňuje Miroslav Horníček: “Umění tu není proto, aby sladilo chvíle našeho volna a dávalo své tvůrčí potvrzení našim pocitům, našemu vkusu. Umění je tu proto, aby narušovalo zvyky, návyky a zlozvyky našich smyslů. A jejich lenost.”

My se tu scházíme neděli co neděli na našich shromážděních, rozjímáme, nasloucháme jedni druhým, sdílíme naše starosti i radosti, přemýšlíme o různých duchovních otázkách. Jaký je hlavní účel těchto našich shromáždění? Proč sem vlastně chodíme? Důvody proč jsme sem přišli poprvé anebo právě dnes můžeme mít každý různé a mohli bychom o tom dozajista mít zajímavou debatu. Ale ten důvod, proč jsme zde jako duchovní společenství, proč vůbec konáme naše shromáždění, ten je zcela prostý a jasný: pěstovat to nejušlechtilejší umění ze všech – umění žít.

Tradiční náboženství mají svá svatá písma, mají své speciální návody jak se modlit, jak meditovat, jak se chovat, jak žít. To není ovšem náš způsob! My chceme především podněcovat nás samotné, i lidi kolem nás k tomu, aby si uvědomili, že jejich život je vzácným darem, a že ten dar jim byl dán nikoliv jen tak, pro legraci jakýchsi kosmických zertěřů. Ten dar života, to je možnost, příležitost k rozvíjení ušlechtilého umění žít. A naše náboženství v tomto smyslu je rozhodně více podobno aktivnímu, burcujícímu umění, než konzervativnímu přístupu k životu podle starodávných písem. Naše náboženství, to je vlastně umělecká dílna. Nabízíme inspiraci, motivaci, principy, a na každém pak je jak je využije, jak tvůrčí dokáže být, aby svůj život vylepšil a naplnil. To proto, že my chceme zcela záměrně podporovat a rozvíjet duchovní tvořivost našich členů. Unitářství je tvůrčí náboženství, protože bez tvořivosti, aspoň částečné, se neobejde, a toto tvůrčí náboženství je především náboženstvím života, protože umění žít, to je jeho hlavním cílem.

Pamatuj vždy, že umění žít, to je to nejdůležitější ve tvém životě! To proto, že všechno, naprosto všechno se z tohoto umění pak následně odvíjí: životní styl, láska k bližnímu, naše vnitřní harmonie, pocit pohody a smyslu v životě, tvořivost,

kvalita našich vztahů, rodinný život, sexualita, životní optimismus atd. Mohli bychom jmenovat mnoho další oblasti života, které jsou obsaženy v umění žít, a mohli bychom každé z nich věnovat samostatnou promluvu.

Život, to je velkolepý dar, a každému z nás byl dán. Teď je ale zcela na nás, co s ním uděláme, jak ten dar využijeme a nepromarníme, jak jej rozvineme a nenecháme ležet ladem. Umění žít, to je cesta k rozvíjení života. Nechtě naše životy jsou vysvědčením toho, jak umění žít pěstujeme. Nepotřebujeme průkazů, osvědčení a certifikátů; krása našeho života, to jak ji vnímáme, jak ji do našeho života vnášíme a jak ji kolem sebe šíříme, to nechtě je dostatečným dokladem našeho umění žít. Pěstujme toto vznešené umění.